

28.06.2019

07-4/14

**Doamnei Ala NEMERENCO,
Ministru al Sănătății, Muncii și
Protecției Sociale**

AVIZ

în temeiul art. 24 din Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Avocatul Poporului își exercită activitatea în temeiul Principiilor de la Paris¹, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, art.59¹ al Constituției Republicii Moldova și Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), nr.52 din 03.04.2014, și asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.²

În cazul în care dispune de informații privind încălcarea în masă sau gravă a drepturilor și libertăților omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazul în care este necesară apărarea intereselor unor persoane care nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare, Avocatul Poporului este în drept să acționeze *din oficiu*.

Un domeniu specific de intervenție este reprezentat de asigurarea respectării integrale a drepturilor și libertăților persoanelor aflate în custodia statului, indiferent de naționalitate, rasă, culoare, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau alt criteriu similar.

La data de 21.06.2019, la telefonul staționar al Oficiului Avocatului Poporului a parvenit un apel telefonic din partea unui bărbat, care s-a prezentat ca cetățean al RM, XXXXX XXXXX, a.n. XX.XX.XXXX internat în IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftizio pneumologie Orhei³, care menționează că a fost maltratată de către polițiștii care l-au reținut, însă din momentul reținerii și plasării sale în IMSP Spitalul de psihiatrie și Ftizio pneumologie Orhei expertiză medico-legală nu i s-a făcut, cu toate că acesta a solicitat în repetate rânduri.

¹ Adoptate prin Rezoluția Adunării Generale a ONU, nr.48/134 din 20.12.1993.

² Alin.(2) art.1 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr.52/2014.

³ **Atenție!** Documentul conține date cu caracter personal prelucrate în sistemul de evidență nr. 0001694 - 001, înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Pentru documentarea cazului și elucidarea situației reale de lucruri, funcționarii Oficiului Avocatului Poporului s-au deplasat la fața locului (IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei).

În cadrul vizitei, s-a discutat cu XXX XXXX, care a menționat, că a fost reținut în data de XX.XX.2019 de către reprezentanții poliției or. Șoldănești, care ar fi aplicat în exces forța fizică. În acest sens ne-a permis să îi fotografiem corpul, unde se văd leziuni corporale/echimoze în regiunea membrelor inferioare, umărului drept și a coastelor (abdomen spre spate).

De asemenea, XXX XXXX a menționat, că pe drum spre IMSP Spitalul de psihiatrie Orhei, aflându-se în ambulanță, polițistul care îl însoțea i-ar fi aplicat lovituri suplimentare în regiunea capului, chiar dacă avea aplicate cătușele, fapt ce îi provoca dureri la acel moment.

La fel, XXX XXXX a atenționat că în timpul internării în cadrul IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, a solicitat să fie anunțată poliția, sau să fie chemat un reprezentant al Procuraturii pentru a face declarații pe faptul reținerii sale, inclusiv pentru a-i fi asigurată evaluarea traumatismelor de către un medic legist și consultarea unui medic traumatolog în vederea tratării traumelor de la cap și mâini, însă fără rezultat.

După internare, a fost însoțit în secția specializată a IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei de către angajații spitalului, unde, din spusele lui XXX XXXX, a fost legat de pat pentru aproximativ 15 minute (i s-ar fi explicat că așa este procedura).

La fel, XXX XXXX susține că în data de 17.06.2019 a solicitat directorului IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, dlui XXX XXXXXXXX ca să fie anunțată poliția sau procuratura pe cazul său, inclusiv a solicitat să fie investigat medical suplimentar, deoarece are traumatisme la mâna dreaptă, dar mai are dureri în regiunea coastelor, capului, inclusiv două degete de la mâna stângă îi sunt amorțite, însă așa și nu a mai fost întreprins nimic.

După discuția funcționarilor Oficiului Avocatului Poporului cu solicitantul, pentru evitarea oricăror suspiciuni, s-a verificat și Registrul pacienților internați cu traume corporale din cadrul IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, unde nu s-au identificat careva mențiuni cu privire la examinarea corporală și constatarea leziunilor corporale ale pacientului XXX XXXX.

Totodată, în adresa Avocatului Poporului nu a parvenit informare din partea IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei referitoare la internarea pacienților cu leziuni corporale, conform Ordinului „Cu privire la asigurarea continuă cu Oficiul Avocatului Poporului” Nr.18 din 01.10.2018.

Din explicațiile verbale ale angajaților Secției internare din cadrul IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, rezultă că ei au fost la curent cu traumatismele cet. XXX XXXX, însă presupuneau că anunțarea procuraturii trebuia să fi fost efectuată de către medicii Spitalului raional Șoldănești, unde pacientul a fost examinat primar. La fel

au menționat, că nu au anunțat poliția deoarece XXX XXXX a fost însoțit de către un polițist, care se presupune că cunoștea mai bine cele petrecute cu XXX XXXX și a întreprins acțiunile procesuale necesare.

În explicația oferită de d-nul XXX XXXXXX, directorul IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, se menționează că din spusele medicului curant din cadrul instituției date, dna XXX XXX, examinarea corporală/evaluarea medico-legală nu a fost făcută, deoarece pacientul XXX XX a fost examinat în cadrul Spitalului raional Șoldănești, iar polițiștii erau la curent cu leziunile acestuia.

Avocatul Poporului consideră că afirmațiile lui XXX XXXX cu privire la aplicarea rețelilor tratamente sunt credibile, având în vedere circumstanțele expuse mai sus (lipsa mențiunilor în Registrul pacienților internați cu traume corporale, lipsa acțiunilor angajaților poliției, necomunicarea/ neraportarea despre constatarea leziunilor corporale, neacordarea ajutorului medical la cerere, etc.).

Considerând că există temei pentru intervenirea organelor procuraturii, și în scopul stabilirii cauzei aplicării rețelilor tratamente asupra cet. XXX XXXX și a persoanelor responsabile, la data de 26.06.2019, Avocatul Poporului a fost expediat un demers în adresa Procuraturii Generale.

Ulterior, XXX XXXX repetat a apelat telefonic la Oficiul Avocatului Poporului menționând că s-a pomenit într-o situație de incertitudine, nu cunoștea ce tratament i se administrează și efectele tratamentului deoarece s-a adresat verbal medicului curant și l-a informat că se simte foarte rău după administrarea injecțiilor și anume că după administrarea acestora cade jos (își pierde cunoștința), însă medicul nu ar fi întreprins nimic în vederea îmbunătățirii situației sau schimbării preparatelor medicamentoase, continuând administrarea acelorăși preparate.

La data de 28.06.2019, cet. XXX XXXX s-a prezentat la Oficiul Avocatului Poporului și a depus explicație, în care a menționat că în perioada spitalizării, angajații IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei nu l-au informat despre tratamentul ce i se administra, precum și efectele sedative ale acestui tratament și ce acțiuni trebuie să întreprindă în continuare.

Tot atunci, a mai confirmat faptul că atunci când s-a adresat verbal medicului curant și l-a informat că se simte foarte rău după administrarea injecțiilor și anume a invocat, că după injecție cădea jos, acesta nu ar fi întreprins nimic în vederea îmbunătățirii situației sau schimbării medicamentelor, continuând administrarea acelorăși preparate, fapt pentru care a apelat telefonic repetat la Oficiul Avocatului Poporului.

După ce funcționarii Oficiului Avocatului Poporului l-au informat că are dreptul să refuze tratamentul și să solicite externarea, acesta a depus cerere la administrația instituției medicale, cu ulterioara externare.

La externarea din IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, lui XXX XXXX i-a fost eliberată recomandare pentru tratament ambulatoriu, fără a-i fi transmis un extras medical.

La fel, solicitantul invocă faptul că anterior a fost plasat pentru tratament în cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie din mun. Chișinău or. Codru str. Costiujeni Nr.3, unde situația a fost identică la externare: nu i-a fost eliberat un extras medical pentru a fi prezentat medicului de familie în vederea luării sale la evidență.

În cadrul discuțiilor, funcționarii Oficiului Avocatului Poporului au recomandat lui XXX XXXX să se adreseze la medicul de familie de la locul de trai și la medicul psihiatru din raza teritorială în care locuiește pentru a fi luat la evidență, inclusiv pentru stabilirea unui tratament individualizat.

În ceea ce privește informarea pacientului, menționez că standardele naționale stabilesc, că „Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative⁴.

Din spusele pacientului XXX XXXX, nimeni din angajații IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei nu i-a adus la cunoștință drepturile sale, fiind nevoit să cerșească personal consultația psihologului, să anunțe procuratura despre situația sa și despre necesitatea examinării/evaluării corporale sau a leziunilor cu care s-a ales, etc.

În ceea ce privește evidența la medicul de familie, sau la medicul psihiatru, XXX XXXX a menționat că nu cunoaște despre faptul luării sale la evidență, iar la medicul de familie nu-și amintește când a fost ultima dată.

Acest fapt ridică semne de întrebare în privința responsabilității/iresponsabilității angajaților din sistemul de sănătate și anume în spitalele din țară, inclusiv din cadrul Centrelor medicilor de familie⁵.

De asemenea neglijența sau pe alocuri iresponsabilitatea persoanelor sus-menționate în vederea identificării, luării la evidență, stabilirii unui tratament individualizat pot conduce, inclusiv în cazul dlui XXX XXXX, la agravarea stării de sănătate a pacienților, de asemenea poate crea situații de risc persoanelor din anturajul acestei categorii de pacienți.

Aici Ombudsmanul atrage atenția Dumneavoastră asupra faptului, că în rezultatul acutizării stării de sănătate a pacientului XXX XXXX, ultimului i „s-a asigurat acordarea tratamentului simptomatic” al bolii în cadrul IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, chiar dacă sunt și rezerve în această privință, însă ridică semne

⁴ Art.23 din Constituția Republicii Moldova

⁵ Conform prevederilor Programului unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală (HG Nr.1387 din 10.12.2007)

de întrebare realizarea funcției de prevenire a unor asemenea situații, care de asemenea este pusă pe seama medicilor.

În aceeași ordine de idei, atrag atenția Dumneavoastră și asupra stabilirii tratamentului personalizat al pacientului. Or, din cele relatate de către **XXX XXXX**, după ce a anunțat medicul curant că nu suportă medicamentele administrate, continuarea administrării preparatelor medicale, care provoacă dureri insuportabile pacientului cu sedarea acestuia și pierderea rațiunii (cade jos și nu își amintește cum a ajuns acolo) poate fi apreciată ca rele tratamente și vine în contradicție cu prevederile legislației naționale, care stabilește că „Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante”⁶.

În același context, atrag atenția Dumneavoastră asupra faptului că elementele de rele tratamente descrise mai sus au fost menționate și de către beneficiarii altor instituții psihoneurologice din țară. Mai mult ca atât, alegațiile parvenite de la beneficiarii acestor instituții, invocă tratamente inumane din partea angajaților acestor instituții (medici, asistenți medicali, bucătari, personal auxiliar, etc.), și anume: aplicarea loviturilor, așa-numita cămașă de protecție, închiderea persoanelor în anumite „încăperi de calmare” sub formă de izolator disciplinar, etc.

De asemenea, punctez și asupra faptului, că în anul 2017 societatea moldovenească a fost zguduită de situația cetățeanului Republicii Moldova, Braguța Andrei, care a decedat în custodia statului din neglijența angajaților care aveau obligația de a întreprinde toate măsurile ce se impun în vederea asigurării vieții și securității acestuia.

Avocatul Poporului notează că obligația statului, prevăzută la art. 3 din CEDO⁷, de a proteja bunăstarea fizică a persoanelor private de libertate, a fost interpretată ca incluzând obligația de a le asigura asistență medicală necesară⁸. Simplul fapt că o persoană este văzută de un medic și primește un anumit tip de tratament nu poate duce, automat, la concluzia că asistența medicală este corespunzătoare. Autoritățile trebuie să se asigure întotdeauna că se păstrează un dosar complet privind starea de sănătate a persoanei reținute și tratamentul primit în cursul internării, că diagnosticele și îngrijirile sunt prompte și corecte, precum și că, acolo unde natura afecțiunii medicale o impune, supravegherea este periodică și sistematică și implică o strategie terapeutică menită să vindece afecțiunile pacientului sau să prevină agravarea lor, mai degrabă decât să le abordeze în mod simptomatic. Mai mult ca atât, autoritățile trebuie să demonstreze că au fost create condițiile necesare pentru a urma în mod concret tratamentul prescris⁹.

⁶ Art.24 din Constituția Republicii Moldova

⁷ Art. 3 ”Interzicerea torturii”: Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”

⁸ CEDO, cauza *Hurtado c. Elveției*

⁹ CEDO, 24 iulie 2012, cauza *Iacov Stanciu c. României* și cauza *Visloguzov împotriva Ucrainei*

Reieșind din cele expuse, conducându-mă de prevederile art. 24 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014,

RECOMAND:

I. Recomandări generale:

1. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea creării unei baze de date unice a pacienților diagnosticați cu boli psihice accesibilă sistemului medical (de profil, civil și penitenciar);

2. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea identificării, înregistrării, raportării și documentării cazurilor de rele tratamente în conformitate cu prevederile Ordinului comun interdepartamental nr.969 din 20 martie 2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant;

3. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea acordării unei atenții sporite, inclusiv în procesul de examinare medicală a pacienților aduși de colaboratorii poliției la componenta leziuni corporale, afecțiuni fizice și psihice, etc., după caz, medicii să raporteze spețele organelor procuraturii;

4. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea asigurării unui mecanism de conlucrare între asistența medicală primară și specializată de ambulator, în mod special Centrele Comunitare de Sănătate Mintală, cu transmiterea informației privind asistența medicală specializată acordată, asigurarea confidențialității datelor medicale a pacientului și asigurată continuității acordării serviciilor medicale.

5. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea asigurării colaborării eficiente dintre instituțiile psihoneurologice din țară și Centrele medicilor de familie, pentru a monitoriza traseul pacienților în cadrul sistemului medical;

6. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea atenționării conducătorilor instituțiilor medicale din țară, precum și a angajaților acestora despre obligația respectării dreptului pacientului la informare.

II. Recomandări specifice:

1. A dispune o verificare a activității medicului de familie, în raport cu pacientul XXX XXXX (vizite, recomandări, tratament prescris);

2. A dispune o verificare a activității medicului psihiatru din raionul Șoldănești, în raport cu pacientul XXX XXXX (recomandări, tratament prescris, coordonarea internărilor);

3. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea asigurării evidenței/preluării la evidență a pacientului XXX XXXX de către medicul de familie și medicul psihiatru (la necesitate);

4. A întreprinde măsurile ce se impun în vederea evaluării stării sănătății pacientului XXX XXXX și încadrarea, după caz, în grad de dizabilitate conform diagnosticului stabilit;

5. A verifica acțiunile IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei, cu referire la respectarea Ordinului nr.572 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, în cazul pacientului XXX XXXX;

6. A întreprinde măsurile necesare în vederea atenționării conducerii și angajaților IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei cu privire la asigurarea respectării prevederilor „Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant”, inclusiv a Ordinului „Cu privire la asigurarea continuă cu Oficiul Avocatului Poporului” Nr.18 din 01.10.2018;

7. Asigurarea colaborării eficiente dintre IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei și Centrele medicilor de familie, pentru a monitoriza traseul pacientului.

Despre rezultatul examinării și a măsurilor întreprinse pe marginea prezentului aviz solicit să fiu informat în termen de 30 zile, în conformitate cu prevederile alin.(3) art.24 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr.52 din 03.04.2014, cu anexarea actelor confirmative.

Anexă:

1. Copia buletinului de identitate a cet. XXX XXXX;
2. Copia explicației cet. XXX XXXX, adresată Avocatului Poporului;
3. Imagini foto de pe corpul cet. XXX XXXX;
4. Copii din Registrul pacienților internați cu traume corporale pentru data de 16.06.2019.

Cu respect,

Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Executor, Ion Miron

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal prelucrate în sistemul de evidență nr. 0001694 - 001, înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.